

רתורת הגישמאק

דרכים, עצות, רעיונות ותובנות להצלחה בלימוד התורה הקדושה

יו"ל ע"י ארגון 'אחינו'

הקבלן 45 ירושלים

02-5609000

כתיבה ועריכה:

הרה"ג רבי ש. ב. גנוט

הרה"ג יעקב סירוטה

עימוד: צבי לוצקין

עיצוב כריכה: ש. מקובר

חוברת זו יו"ל לתועלת

וזיכוי הרבים.

ניתן ורצוי לצלם, להפיץ

ולהדפיס, ולזכות את

הרבים, אין לעשות

שינויים כלשהם בנכתב.

מוקד גישמאק ליעוץ והכוונה

1-800-20-18-17 שיתת
הינם

073-768-3730

בין: 7:30 - 10:30 בערב

תורת הגִּישְׁמַאק

דרכים, עצות, רעיונות ותובנות,
להצלחה בלימוד התורה הקדושה

יש מילים באידיש שאין להן תרגום מדויק. אחת מהן, ללא ספק, היא המילה 'גישמאק'.

כיצד נסביר מה הוא 'גישמאק'?

ובכן, ה'גישמאק' הזה, או אם תרצו, ה'מתיקות התורה' הוא תבלין גורלי והכרחי באופן מובהק, להצלחה בתורה.

אם ברצוננו לנתב את עצמינו לחיי תורה ובעיקר לאהבת תורה, עלינו להקנות בעצמנו בראש ובראשונה את ה'גישמאק' בלימוד. לקנות את ההרגשה המיוחדת הזאת, באמצעותה נהנה מכל רגע יקר של לימוד תורה, להתגעגע ללימוד, להתבשם ממנו ולהרגיש את מתיקות ועריבות התורה ברמה גבוהה. ניתן לומר כי הלימוד עם 'מתיקות', ללימוד בלעדיו הוא הבדל של שמים וארץ.

בעולם הישיבות, כידוע, מקדישים את רוב ככל סדר היום ללימוד הגמרא, בעיון ובבקיאות. ברור אפוא שכדי שנוכל להתמיד בלימוד הגמרא, שומה עלינו לקנות בקנין נפשי את הכלים וההרגשים שיאפשרו לנו למצוא טעם בלימוד, כדי שהעיסוק בתורה ימשוך אותנו, כדי שח"ו לא נאבד עניין לאחר שעות או אפילו פחות מכך.. של לימוד רצוף.

אם נשאל את עצמינו, בני ישיבה החובשים את ספסלי בית המדרש מבוקר ועד ערב, וננסה לברר בתוככי תוכינו מה הוא המנוע העיקרי שגורם לנו לשבת במשך כל היום על יד הגמרא, ולעסוק בה בעיון ובריכוז מרבי,

כמובן שהסיבה הראשונה תהיה כי כך ציווה אותנו ה' יתברך, שלימוד התורה הוא היעד שאליז צריך כל בחור ירא שמים לשים את מגמת פניו ולכונן את צעדיו עלי אדמות.

אמנם עיון וחיפוש פנימי יגלה לנו לא פעם, שלמדנו בת"ת, ולאחר מכן בישיבה, בלימוד שגם נועד להשיג מטרות חיצוניות.

פעם מתבצע הלימוד מתוך רצון להצליח בלימודים ובחברה, פעם הוא נועד לאפשר לנו לשרוד בהיכלי התורה עד לנישואינו בשעה טובה ומוצלחת, ופעם אנו מתאמצים מאד ללמוד כדי לשמח את אבא ואמא, סבא וסבתא...

נכון אמנם, שלימוד תורה מכל מטרה שהיא, גדול הוא וחשוב לאין ערוך, וכבר הורו לנו חז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה'. אך כל עוד הלימוד נעשה מסיבות חיצוניות, שאינן נובעות מתוככי לבבו ונפשו של הלומד, אלא מתוך מטרה להרוויח רווחים או למנוע נזקים, אל לנו לצפות מעצמנו להתמיד ולהמית את עצמנו באהלה של תורה, לאורך ימים ושנים.

אומללים הם הבחורים הללו, לוקים הם בכפליים. פעם אחת כש'שרפו' כביכול את מיטב שנותיהם בביצוע משימה מכבידה שאינה לרוחם, ופעם שניה בכך שהם החמיצו את ההזדמנות להנות מהמתנה הנפלאה ביותר שהעניק הקדוש ברוך הוא לעם ישראל. הגדרתם של דברי התורה כ'מתוקים מדבש ונופת צופים', נשמעת להם כגוזמא בעלמא, התיאורים על יהודים השמחים עם התורה ונהנים מכל רגע של לימוד התורה - נשמעת באוזניהם כסיפורי אגדות שאין בינם ובין המציאות כל קשר.

כן, נכון. אמרו לנו שהתורה מתוקה היא ללומדיה. סיפרו לנו כמה נחמד ונעים לעסוק בתורה שעות ארוכות ברציפות. שכנעו אותם, או לפחות

ניסו לשכנע. הם שמעו סיפורים על גדולי ישראל בכל הדורות, ואפילו עשו להם מבצעים של לימוד 'רצופות' בימי השובבי"ם, בחודש אלול או בשלהי זמן חורף.

אבל לפעמים עדיין לא טעמנו את מתיקות ועריבות התורה.

לא קיבלנו מספיק את ההזדמנות לחוש להרגיש את ה'מתיקות' וה'גישמאק' המיוחד הזה.

סיפקו לנו תיאור נפלא, אך דומה הוא, לתיאור של נוף מרהיב באוזניו של סומא שאינו יכול לראותו ולהבין מה הוא היופי המיוחד בנוף הספציפי הזה, שכן עצים, נחלים וסלעים אפשר למצוא כמעט בכל מקום.

מטרת הקובץ שלפניכם היא להעניק כלים, דרכם נוכל לחוש את ההנאה והאוויר שבעסק התורה בעצמנו, להאחיב על עצמנו את לימוד התורה, לטעום מצוף נועם מתיקות ונעימות התורה.

בעמודים הבאים ננסה למנות בקצרה, כמה וכמה דרכים ועצות מעשיות, כיצד להצליח ולזכות בכך.

הדברים שנכתבו כאן באו מתוך נסיון של רבים, שאכן הצליחו.

כמובן שאם יש בידיכם עצות טובות נוספות, נשמח גם אנחנו לשמוע.

בתקווה ובתפילה שיהיו הדברים לתועלת, ושתראו רוב ברכה והצלחה בעבודתכם, עבודת ה' ית"ש, לעשות נחת רוח ליוצרנו ברוך הוא ולעסוק בדברי תורתו הקדושה.

נצא למסע הקודש...

גדולתה ועוצמתה של המתנה
שקיבלנו, מחייב את היצה"ר להשקיע
מאמץ רב ותיחכום רב, כדי שלא
יהיה לנו חיבור אמיתי עם דף הגמרא

פרק ראשון: לשם יחוד...

כשהמשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל מסר בישיבה את שיחתו והביא מדרש מרטיט, מרן הגרא"מ שך זצ"ל אמר למחרת, שלא הצליח לתת תנומה לעפעפיו כל אותו הלילה.

שימו לב לדברי המדרש:

משל למלך שהיתה לו בת יחידה, ובא אחד מן המלכים ונטלה.

ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו.

אמר לו: בתי שנתתי לך יחידית היא. לפרוש ממנה איני יכול.

לומר לך אל תטלה איני יכול. לפי שאשתך היא.

אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך, קיתון אחד

עשה לי שאגור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי.

כך אמר הקב"ה לישראל:

נתתי לכם את התורה, לפרוש ממנה איני יכול. לומר לכם אל

תטלוה איני יכול. אלא בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד

עשו לי שאדור בתוכו.

(שמות רבה פרשה ל"ג)

דברי המדרש המרטיטים האלה לא נתנו למורן הגרא"מ שך זצ"ל לתת תנומה לעפעפיו כל אותו הלילה.

דברי המדרש, "לפרוש ממנה איני יכול", לא אפשרו לו לישון.

הקב"ה בכבודו אומר, שאינו יכול לפרוש מהתורה הקדושה, ממוש שעשועיו ויקרת רוחו, אז איך יתכן שאנו יכולים לפרוש ולו מעט ממנה!?

מדוע ישנם לא מעטים, שכל הפרעה קלה יכולה להוציאם משיווי המשקל? מדוע כל אירוע קטן מצליח להפריע לנו ברציפות הלימוד?

התשובה מאוד פשוטה.

גדולתה ועוצמתה של המתנה שקיבלנו, מחייב את היצה"ר להשקיע מאמץ רב ותיחכום רב, כדי שלא יהיה לנו חיבור אמיתי עם דף הגמרא.

הבה נתחכמה לו...

אז לפני שמתחילים, רגע לפני שאתה פותח את הגמרא, אנחנו חייבים להתבונן מעט, כדי שנבין מה עומד לפנינו:

הקב"ה בורא כל העולמות, יוצר כל החכמה האין-סופית של הבריאה ושוכניה, יוצר אור ובורא חושך, השמים וכל צבאם, ההרים הרמים, כל בעלי החיים על כל מורכבותם, ש"עשה, עושה ויעשה את כל המעשים".

בורא כל העולמות, בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו הקדושה, שהיא מכתבו, אש שחורה על גבי אש לבנה.

ומהו רצונו יתברך מאיתנו?

לא יאומן כי יסופר, אבל היוצר והממציא של כל הבריאה וחכמתה, יתברך ויתעלה עד אין קץ, ממש משתוקק ומתאוה שנשב עם החברותא שלנו ונברר את פירוש המשנה בבבא מציעא, "אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז". והוא יתברך, וכל פמליא דיליה, אומרים "חזו חזו בני חביבי" על כך שאנו יושבים ומתעמקים בגמרא ש"המוציא מחבירו עליו הראיה". הקב"ה בכבודו ובעצמו, כפי שהרחיב רשב"י זיע"א בזוה"ק, מתענג ממך, העמל בתורתו, בחמדת שעשועיו.

כשתדע ותפנים, עד כמה חשוב ויקר לנותן התורה יתברך, שאתה עצמך תלמד את תורתו הקדושה. שחז"ל אמרו שתתקע"ד דורות קודם שנברא העולם ישב הקב"ה ודרש וחקר וצרף ובחן את כל דברי התורה" (תנא דבי אליהו זוטא פרק י), שבכל לימוד של כל מילה בתורה והתעמקות בה מקיימים את המצוה הגדולה מכל, עליה אנו אומרים בכל בוקר "ותלמוד תורה כנגד כולם", הרי ממילא כל היחס שלך אל לימודך ישתנה לחלוטין.

כעת, בכל שעת לימוד שלך, אתה בונה עולמות.

אם נחוש בלימוד התורה, שאנו עסוקים כעת בעשייה של רצונו יתברך, שנתן לנו את תורתו הקדושה. אם נבין ונרגיש, שאנו עסוקים כאן בחיבור לחכמה הרוחנית האדירה והמופלאה ביותר שיכולים לעלות על הדעת. והוא יתברך, רוצה ומשתוקק שנלמד, שנעמול בתורה, ונעשה את רצונו בקיום תורתו ומצוותיו.

אם נקדיש זמן להתבוננות שהקב"ה, יוצר הכל, שמח שמחה שאין כמותה, בלימוד של כל מילה ומילה בתורתו הקדושה, כפי שהורחבה היריעה בדברי חז"ל הקדושים על גודל השמחה של השכינה הקדושה, בכל

עמל והבנה ב'מכתב האלוקים', על כל חידוש וחידוש שנחדש בתורתנו, הרי ממילא ניהפך לאנשי מעלה אמיתיים, הרוצים והמשתוקקים באמת להתחבר, עוד ועוד ועוד, אל יוצרנו ברוך הוא, תורתנו, חוקיו ומצוותיו.

כשנפנים, שהבורא יתברך, מאזין ומקשיב כעת וקושר כתרים לכל מילה ומילה בתורה שאנו לומדים, והנה הצלחנו לגרום לבורא יתברך לקורת רוח בעיסוק בתורתנו, עיסוק בהגיונותיו של היוצר ב"ה, והוא דבוק אלינו באהבתו אותנו ובחשקתו בכל מילה ומילה, כל תג ותג בתורה שאנו לומדים.

אם כך, הלא מילתא דפשיטא היא, שאין גבול לגודל השמחה וההשתוקקות, הצריכה להיות מנת חלקנו, בבואנו לעשות רצונו.

וכאשר גדולי עולם כה'אור החיים' הקדוש זי"ע הרגישו, וגם כתבו, ביטויי השתוקקות כה מופלאים ליוצרם ברוך הוא ועסק תורתנו, כמו "דביקות, נעימות, עריבות, ידידות, חביבות, חשיקות, מתיקות", הרי מה טבעי וברור הוא שכך חשו הם בקביעות.

וכשמרן כמו רבינו החזו"א זי"ע, מרגיש בכל נימי רוחו ונפשו שהבורא יתברך שמו, מביט אל כל רגע של לימוד תורה שלנו, אין כלל מקום להתפלא מדוע החזו"א הרגיש שבשעה של לימוד, ועוד שעה ועוד שעה, ועוד שעתיים ועוד שלוש, הוא מתעלה ומתרומם, נוסק אל שמים ומרגיש תחושות של שכרון חושים.

כשתעצום את עיניך לדקה אחת לפני סדר א', ותעביר בעיני רוחך את בורא העולם עצמו יושב וכותב את התורה, לפני שהעולם בכלל נברא, מעבירה למשה רבינו אבי הנביאים בהר סיני. כשתנסה לצייר לעצמך את כל אותם דמויות הוד, התנאים והאמוראים הקדושים, שהקטן שבהם יכול היה להחיות מתים בהבל פיו או להפוך אדם בהסתכלות אחת לגל של עצמות.

כשתקרא בכל ספרי קדמונינו על מעלת הלימוד, ההעמקה, הרוממות והשינוי האדיר שהתורה יכולה לחולל בנפשך ובנפשות כל ברואי עולם, השמים והארץ והעולמות העליונים. כיצד כל מילה בגמרא ובביאורי הראשונים מדוקדקת, מחושבת ומדוייקת, הרי ממילא תתחבר יותר, תתאווה, תאהב. לא תיתן לכל הפרעה קלה "לסלק את הקב"ה ממך". לפתע תתמלא בגאווה עצומה על כך שהקב"ה רוצה, ממש כאן ועכשיו, לשמוע אותך מנגן את מנגינת הגמרא, מתעמק, מקשה ומתריך, מבין, מסכם וחוזר, והנה- לא תוכל להתנתק...

כי כשבן ישיבה מתקדם לעבר מטרת בריאתו, מוציא את הכוחות האדירים ומגיע לתחושות המיוחדות שלמענם נוצר, שיחיה בהם ויתענג על אלוקיו ועל נשמתו הגדולה, ממילא הוא בו להנאות החולפות, הרגעיות והסתמיות.

התבוננות

מה שדרוש מאיתנו הוא רק קצת 'התבוננות'

התבוננות קצרה, בת דקה אחת, לפני הלימוד, על נותן התורה, ממציא ויוצר הכל, עד כמה מאושר הוא מלימודו ועד כמה אנו יכולים לעשות לו קורת רוח אדירה, ברגע זה, בסדר הלימוד הבא- נרומם את כל שעות הלימוד הבאות שלנו.

ואפילו נקדיש 10 שניות לומר ברצינות: "הריני מקיים כעת מצוות עשה של תלמוד תורה, לעשות נחת רוח לבוראי", והנה, כל היחס שלנו ללימוד ייראה אחרת. בדוק ומנוסה.

ישנם מכתבים היסטוריים של בני ישיבות שהפכו לימים למרביצי תורה דגולים, בהם הם סיפרו להוריהם על קורותיהם בישיבה. מכתבים אלו נהפכו לנכסי צאן ברזל בהיסטוריה הישיבתית

פרק שני: והמכתב מכתב אלוקים

מי כותב היום מכתב?

בימינו, בעידן הסלולרי וסוגי התקשורת המתקדמים, המחברים בין איש לרעהו תוך רגע, המכתב הוא אמצעי פחות שימושי, אך לא מזמן שלחו איש לרעהו פריסות שלום, חדשות משפחתיות ואישיות, חוויות וקורות חיים, על ידי מכתבים.

ישנם מכתבים רבים של בני ישיבות, שהפכו לימים למרביצי תורה ומוסר דגולים, בהם הם סיפרו להוריהם על קורותיהם בישיבה. מכתבים אלו נהפכו לנכסי צאן ברזל בהיסטוריה הישיבתית ויש בהם כדי לשפוך אור יקר על התקופה.

לעומתם, רבים אחרים, רציניים פחות, ששלחו מכתבים לבני משפחותיהם, בהם הם סיפרו על הבלים וזוטות. בפרספקטיבה רחוקה, כעבור עשרות ומאות שנים, נראים המכתבים שלהם מעוררים גיחוך, בוודאי הם אינם מעוררים רגשות כבוד...

המשימה: כתיבת מכתב היסטורי

אם היו מציעים לך עכשיו לקחת דף ועט ולכתוב מכתב, אותו יקריאו לך בעוד עשר שנים. את הדף יהיה עליך להכניס למעטפה חתומה ולהפקידו בידיו של אדם אחר שישמור ויחזיר לך את המכתב רק בעוד עשר שנים. כמה תשקיע בניסוח המכתב? סביר להניח שתתייחס אליו בכובד ראש. הרי לא תרצה לפתוח את המעטפה בעוד עשור ולגלות שכתבת דברי הבל ורעות רוח. נכון?

ועכשיו נסה לדמיין שאתה מתבקש לכתוב מכתב שיפתחו אותו לא בעוד עשר שנים, אלא בעוד שלושים שנה. בעוד 30 שנה, יתכנסו כל בני משפחתך, הילדים הגדולים והקטנים, כולם יישבו סביב השולחן שבביתך, ויקשיבו למכתב שכתב אביהם לפני 30 שנה. בוודאי תקדיש מחשבה רבה לכל מילה שתצא מתחת ידך!

ומה אם נאמר לך, שאת המכתב הזה יפתחו רק בעוד 40 או 50 שנה, כשכל ילדיך ונכדיך יישבו יחדיו סביב השולחן, ויאזינו בשקיקה לכל מילה שכתב סבא בהיותו בחור צעיר. כמה מחשבה תקדיש לכל אות? לכל פסיק? כמה פעמים תכתוב ותמחק ותכתוב שוב, תקרע את הדף כדי לנסח מחדש את המכתב על גבי נייר חדש. כמה השקעה! כמה מאמץ וכובד ראש תקדיש לעניין זה?

כשאדם כותב הגיג אנונימי, הוא יושב וכותב כמעט מבלי לחשוב. אך כשהוא יודע שההגיג שלו נכתב תחת שמו המלא, הוא ישקיע בו מחשבה רצינית. כשמישהו כותב משהו בעיתון תחת שמו המלא, והוא יודע שיהיו אלפי קוראים שיקראו את דבריו, הוא משקיע מאמץ לנסח ולדייק היטב, וזה למרות שברור לו שיום-יומיים לאחר הדפסת העיתון, כבר יעטפו בו דגים וישליכוהו לפח האשפה.

נעלה דרגה נוספת, שונה היא כתיבתו של סופר או 'מתבר ספר', שרוצה
ספרו יפאר את ארון הספרים. הוא משקיע שנים רבות מחייו כדי
שיצירתו תהיה מושלמת.

וכשמחבר ספר רוצה, וגם יודע, שיצירתו תהיה יצירה אלמותית, בת אלפי
שנים, שמו יהיה חקוק עליה ורבבות יעינו בה בכובד ראש וברצינות, יום
אחר יום, שעה ועוד שעה, - על אחת כמה וכמה שהוא משקיע את כל
כולו, מוחו ושכלו, חכמתו ותבונתו וכשרון ההבעה והעברת המסרים שלו.

**אֲנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה. שְׁפָל הַתּוֹרָה הַמְצוּיָה עִתָּה בְּיַדֵּינוּ
הִיא הַנְּתוּנָה לְמֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שלש עשרה עיקרים)
מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִסָּרָה לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לְזַקְנִים,
וְזַקְנִים לְנָבִיאִים, וְנָבִיאִים מִסְרוּהָ לְאֲנָשֵׁי כְּנָסֵת הַגְּדוּלָה (אבות)**

התורה שבעל פה עברה אלינו מדור לדור בהשתלשלות מדהימה של
דורות שלמים.

אחד מעיקרי היהדות היא, שיחד עם התורה שבכתב, נמסר לנו ג"כ את
התורה שבעל פה, המפרשת, מבארת ומוסיפה על התורה שבכתב.

**"מקרא, משנה, תלמוד, ואגדה, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד
להורות לפני רבו - כבר נאמר למשה בסיני" (ירושלמי פאה פ"ד)
"כי דבר ה' בזה... ואפילו אמר: כל התורה כולה מן השמים,
חוץ מדקדוק זה, מקל וחומר זה, מגזירה שווה זו - זה הוא "כי
דבר ה' בזה" (סנהדרין צט)**

לאחר מתן תורה הכל היה ברור וצלול. כל התורה שבע"פ ניתנה למשה
בסיני, כל ההלכות היו ערוכות, מובנות ובהירות לחלוטין. וכשלמדו

בפרשה את האיסור של "אך את שבתותי תשמורו", הם ידעו מכך את כל ל"ט המלאכות, האבות עם התולדות, פרטי הדינים וכל היוצא מהן להלכה. לאחר חורבן בית שני, כשהחלה ירידת הדורות ומחמת ריבוי הצרות ותפוצת ישראל והייתה סכנה שישכחו את ההלכות, כתב רבינו הקדוש את ששת סדרי המשנה. כעבור כ 300 שנה, כתבו רבינא ורב אשי את הגמרא, ומתוך דיוק ודקדוק בדברי המשנה, נלמדו כל פרטי ההלכות וסודרו בגמרא, ובכך הרחיבו את כל מה שטמון היה במשניות הקצרות. כלומר, כל שמונת הדפים הראשונים בבבא קמא - לא באו אלא להסביר את מה שהתנאים התכוונו במשנה אחת בודדת, וכך הלאה.

תנו רבנן: שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלשים מהם ראויים שתשרה עליהם שכינה כמשה רבינו, ושלשים מהם ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, עשרים בינונים. גדול שבכולן - יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולן - רבן יוחנן בן זכאי.

אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה, תלמוד, הלכות ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים, קלים וחמורים וגזרות שוות, תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים, משלות כובסין, משלות שועלים, דבר גדול ודבר קטן. דבר גדול - מעשה מרכבה, דבר קטן - הוויות דאביי ורבא. לקיים מה שנאמר [משלי ה'] להנחיל אהבי יש ואוצרותיהם אמלא. וכי מאחר שקטן שבכולן כך, גדול שבכולן - על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה - כל עוף שפורח עליו מיד נשרף. (סוכה כח.)

כששרפי הקודש רבינו הקדוש וחז"ל, שעוצם קדושתם היא בלתי נתפסת, שיש מהם שיכלו להחיות מתים, החליטו על 'עת לעשות לד' הפרו תורתך' וכי הגיע הרגע ההיסטורי שחייבים להעלות על הכתב את התורה שבע"פ, הם הביטו ברוח קדשם על כל אלפי השנים העתידיות שבהם היהודים יעמלו בתורה שבע"פ שתיכתב.

חז"ל הקדושים בעיניהם הצופיות למרחוק חזו, שבמשך אלפי שנות הגלות, בתקופות הנוראיות שיעמדו על עם ישראל ובכל הזמנים הקשים, גם בעוד אלף או אלפיים שנה מאז שנכתבו הדברים וכן בכל תקופה שהיא עד ימינו אנו, כל יהודי יעמול וילמד בדבריהם הקדושים, כל יהודי יעמול במילים הקדושות שהם כתבו.

הם ידעו ברוח קדשם, שבכל הדורות ילמדו את אותה משנה, את אותה הגמרא את אותה מילה שנכתבה.

כשחז"ל הקדושים והטהורים עמדו לכתוב את התלמוד הבבלי, 'תורת האלוקים' שנמסרה מסיני ועברה מדור לדור, כל אות נשקלה בדחילו ורחימו, ברוח הקודש.

כל אות ומילה נשקלה וחושבה בסודות ועומק התורה ובשבעים פנים לתורה.

חז"ל הקדושים השקיעו את כל כוחם ומעלתם הנשגבה ברטט ובזיע, בקדושה ובטהרה, ברוח הקודש, בסודות וכוונות נשגבות, כדי לנפות ולסגן כל אות וכל מילה, כדי שהאותיות והמילים של הגמרא הקדושה יהיו מושלמים.

כך נכתבה הגמרא, וזו היא הגמרא שעומדת על הסטנדר לפנינו.

התבוננות

אם ניגש ללימוד הגמרא ברוח זו, ונבין שאנחנו מחזיקים בידינו איגרת ומגילה נפלאה שכתבו קדושי עליון לפני אלפיים שנה, ונכתבה בעוצם קדושתם הבלתי נתפסת, בשמוותיהם המפורשים והברורים של התנאים והאמוראים, תאפוץ אותנו התרגשות עצומה וליבנו יתמלא ברגש יהודי העולה על גדותיו בכל פעם שנביט בדף הגמרא.

בכל פעם שנתבונן בהתרגשות עצומה בכל מילה בגמרא, נבין איזו משמעות גדולה וקדושה עצומה טמונה בכל אות ומילה בגמרא הקדושה. ואז, כשנעצור ונתבונן, וכשבליבנו וברמ"ח אברינו נרגיש שכל מילה ומילה קדושה וטהורה, מלאה סודות וכוונות נשגבות, מדודה ושקולה ומדויקת ברמת הדיוק הגבוהה ביותר, בין במשנה ובגמרא, וגם בראשונים ובאחרונים, אז נוכל לזכות ולגשת ללימוד הגמרא הקדושה.

ככל שהערכתך תגדל אל התורה בה אתה עוסק, ככל שתיגש אליה בכבוד הראוי, כך גם תתחבר ותקנה בה קנייני נעימות ומתיקות. כשתצליח להבין את המסרים שהעבירו אליך לפני אלפי שנים, תחוש סיפוק עז.

כשנתבונן שוב ושוב, וניגש ללימוד בהרגשה עילאית זו, נזכה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, ואז גם נזכה ל'והאר עינינו בתורתך'...

מי אני שבכלל אדבר, או אנסה
להבין, וכל שכן להביע דעה, אל
מול ענקי התורה הללו, התנאים
והאמוראים, הראשונים והאחרונים!?

פרק שלישי: התלמיד הקטן מול הגמרא האדירה

לישיבת 'רבי יצחק אלחנן' בארה"ב הזדמן ביום מן הימים הגאון רבי אהרן וולקין זצ"ל בעל ה'בית אהרן' והנהלת הישיבה ביקשה מהגאון הליטאי לבחון את התלמידים ולעמוד על סדרי הלימודים. רבי אהרן סבר וקיבל.

התלמידים ידעו את פרקם. במשך שעה ארוכה השתעשע איתם רבי אהרן בשידוד מערכותיה של בבא מציעא. הנבחנים הראו שליטה מפתיעה בתורף הדברים, התמצאו בהגדרות מורכבות ב'שנים או חזין' והנהלת הישיבה שאבה נחת מלוא חופניים.

כולו מדושן עונג, לאור הצלחת התלמידים, שאל נשיא הישיבה את רבי אהרן כיצד הישיבה נשאה חן מלפניו.

"פלאי פלאים", מתפעל רבי אהרן התפעלות אמת. "התלמידים יודעים את אשר לפניהם".

"יאמר נא רבינו". נוהרות פניו של הנשיא, והוא מוצא את השעה להעזי פנים. "כלום הבדל יש, בין ידיעת התורה של תלמידנו, השקידה והאוירה, לבין המראות שחווה רבינו בשנות נעוריו בליטא, בוולוז'ין הגדולה לאלוקים?".

מחייך רבי אהרן לשמע ההשוואה ומנסה להמחיש לפניו בן שיחו, היכן עומד ההבדל בין וולוז'ין בתפארתה, לבין ישיבה חדשה במתכונת אמריקאית.

"כאשר שנינו בוולוז'ין את המשנה הראשונה ב'שנים אוחזין', הפכה המשנה וסברותיה לעצם מעצמנו, דמנו ובשרנו. כאשר הגענו אחר כך לדברי הגמרא "לימא מתניתין דלא כבן ננס", צרבה את ליבנו תחושת עלבון קשה".

"כיצד משנתנו שלנו, עצמינו ובשרינו, דלא כבן ננס?

מדוע זה יחלוק מישהו על משנתנו שלנו?..."

(מוסף שב"ק התשמ"ח)

לפעמים הנך יושב ליד הגמרא הגדולה ורבת ההוד וחש 'קטן'.

אתה אומר לעצמך: מי אני שבכלל אדבר, או אנסה להבין, וכל שכן להביע דעה, אל מול ענקי התורה הללו, התנאים והאמוראים, הראשונים והאחרונים?!

וכי מה שייך בכלל שאני יבין באמת את דברי אלוקים חיים של רבי מאיר ורבי עקיבא, אביי ורבא, רש"י ותוספות, הרשב"א והריטב"א, הקצות והנתיבות, רבי עקיבא איגר ורבי חיים מבריסק?!

מי אני שאבין את עומקם של דברים, ואיך בכלל אני יכול להביע דעה, להתווכח או לחשוב אחרת?

טעות גמורה היא לחשוב כך!!!

הספרים הקדושים האריכו וכתבו שכאשר התורה ניתנה לכל אחד מישראל, ניתנה התורה בשישים ריבוא אופנים וגוונים, כאשר לכל יהודי יש חלק מיוחד בתורה, פן וסגנון מיוחד שהוא ורק הוא יכול להתגדר בו. א"כ, בוודאי יש לך מה לומר, להעיר ולהאיר את הזווית המיוחדת לך ורק לך, בתורה הקדושה.

--- "אמר רבא: הכי השתא, התם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא

ותורה דיליה היא - מחיל ליה ליקריה. הכא תורה דיליה היא?

הדר אמר רבא: אין, תורה דיליה היא, דכתיב: "ובתורתו יהגה

יומם ולילה". (קידושין לב, א-ב).

התבוננות

בסוף תפילת שמונה עשרה התפללת וביקשת הבוקר מנותן התורה ברוך הוא, ש"פתח ליבי בתורתך".

מתקני התפילה הקדושים ידעו אל נכון שהקב"ה אינו רוצה בשעת לימוד התורה שלך את המוח של ה'שאגת אריה', ההבנה של רבי שמעון שקופ או החילוק הדק של ר' חיים מבריסק. הקב"ה רוצה את נטיית הלב שלך, את ההבנה האישית שלך, המיוחדת והמתאימה אך ורק לך. יש לך מה לצפות מעצמך!!

כאשר אתה לומד בבא קמא דף ב' עמוד א', או בבא מציעא או קידושין למשל, עליך לדעת, למרות שמליוני לומדים בכל הדורות התייגעו על אותם המילים הקדושות, של הגמרא, הרש"י והתוספות, הרי יש לך את חלקך בתורה, והקב"ה מצפה לדבריך בסוגיא.

תילי תילים של ביאורים נאמרו על המשנה והגמרא, דקדוקי הרש"י וקושיות התוספות, אך הנה עדיין רבבות צורבים, צעירים ומבוגרים, תלמידי חכמים מופלגים וגם בני ישיבות עולי-ימים, עדיין מחדשים מוסיפים נדבכים, מאירים פינות וכובשים את דף הגמרא הפרטי שלהם!!

התבונן בדף הגמרא הפרטי שלך, עיין במילים הקדושות של הגמרא, הרש"י והתוס'.

כל אות וכל שורה קדושה בקדושה עליונה
תרגיש שזו ההזדמנות שלך, להגות ולעמול בחלקך המיוחד בתורתנו הקדושה.

כן, גם אתה מאן דאמר כאן!! מותר
לך לנסות לתת טעם, לחשוב כך או
אחרת, ולאחר מכן לבדוק זאת בפנים

פרק רביעי: כיצד מתבוננים

כפי שכבר הזכרנו, אחד מהמפתחות החשובים להצליח בלימוד תורתנו
הקדושה, הוא 'ההתבוננות'.

כיצד מתבוננים?

הדבר פשוט וקל ביותר.

תתחיל להתבונן במה שאתה לומד,

פשוט, התבונן בשורות ובמילים הקדושות שכתובות לפניך.

תתחיל לחשוב, להתעניין, לחקור ולנסות להבין את הכתוב, בכשרון
שהעניק לך הבורא יתברך.

תחשוב איך אני הייתי מנסח את המקרה שמובא במשנה? האם כך היית
כותב זאת, האם יש לי רעיון טוב יותר? ואם כן, מדוע חכמינו לא הביאו את
הדוגמא/ המקרה שלך?

כאשר אתה לומד את קושיית הגמרא, עליך לנסות ולהבין מה דעתך
האישית בעניין. כשאתה רואה שאלה או אימרה של התנא או האמורא,
עצור לרגע וחשוב: מה אתה היית אומר, לו היית נשאל כך.

חשוב, מה לפי דעתך הגיוני ומסתבר כאן ואיזו שיטה או איזה אימרה לא
מובנת לך.

לאחר שלמדת שתי שיטות, למשל, נסה נא להבחין למי משתי השיטות

לבך נוטה ומדוע.

אל תרוץ להעמיק ולנבור בדעות המפרשים, הראשונים והאחרונים, כאשר גם בדבריהם יהיה לך בודאי, מה לומר. דבר ראשון, תפעיל את כל כשרונותיך בהבנה מדוע הדברים נאמרו כפי שנאמרו. כן, גם אתה מאן דאמר כאן!! מותר לך לנסות לתת טעם, לחשוב כך או אחרת, ולאחר מכן לבדוק זאת בפנים. ואז תמשיך הלאה ותבחן את עצמך: האם אכן כיוונת לדעת המפרשים? ואם לא, מדוע? מדוע הרשב"א לא הסביר כפי הבנתך? ועוד עצה: למד היטב קטע גמרא לא ארוך, עד שתדע אותו על בוריו. כעת כתוב את אותו הקטע, **בסגנון שלך**. במהלך הניסיון שלך תבין כמה חכמה גלומה בתמצית השורות של הגמרא. איך האמוראים ידעו וכללו את כל הקושיות והדיוקים שיבואו ויתעוררו לאורך השנים.

ניקח דוגמא שבהתבוננות מעטה, כל התמונה וההלכה תשתנה:
אתה מתחיל ללמוד את מסכת בבא מציעא וכולנו מכירים ---

"שנים אוחזין בטלית יחלוקו"

האם כששניים אוחזין בטלית באמת יחלוקו?

אנו רוצים להפתיע אותך ולחדש לך שברוב הפעמים כששניים אוחזין בטלית **לא!** פוסקים יחלוקו..

מופתע?

שים לב היטב: המשנה שלנו נקטה מקרה נדיר ביותר.

המקרה שמובא במשנה, עוסק בשני צדיקים גמורים שכל אחד מהם אוחז בקצה הטלית, כמו שמבארת הגמרא, ואף אחד מהם אינו מנסה לתפוס יותר ממה שהחזיק בידו מרגע בו הרימו שניהם יחד את המציאה מהקרקע, וכך הם מגיעים לבית הדין כשכל אחד מהם אוחז בקצה הטלית. כי במקרה המצוי יותר, שהם אינם מחזיקים בקצוות הטלית, **תשתנה**

ההלכה לגמרי ולא יהיה כאן יחלוקו אלא כל אחד ואחד מהם נוטל עד מקום שידו מגעת ורק את השאר יחלוקו.

וכשאתה ממשיך הלאה במשעולי הגמרא ומגלה שהמשנה וכל המשא ומתן התלמודי הנרחב שעליה נסובים, על מקרה נדיר לכאורה, בו כל אחד מהם אחז בדיוק בשולי הבגד, ולא תפס יותר כמלוא הנימה. אז בהתבוננות נוספת תמיהתך תעלה כפליים, כי הרי כל אפשרויות השבועה שהמשנה נוקטת, עושה רושם שאין מדובר בצדיקים גמורים שהרי אנו רק חוששים משבועתם שתהיה נכונה, עם נוסחאות מיוחדות...

אכן, התבוננות תגלה לך מטמונים.

אתה לומד מסכת 'קידושין' - 'האשה נקנית בשלוש דרכים'

כבר בשורה הראשונה נתחיל לחשוב:

למה כתבו חז"ל האשה - ולא יותר פשוט: אשה נקנית

ואיך הבנת את 'נקנית' - אשה קונים? או אולי נכון יותר היה לומר, שאשה מקדשים?

ומדוע לא כתבנו האיש קונה?

ומה היה שונה אם היה נכתב בשלושה 'דברים' במקום שלוש 'דרכים'?

אם תעיין היטב בכל אות, תמצא ותגיע לבדך לכל השאלות

שהגמרא רש"י ו"תוס" או הראשונים והאחרונים העירו, ובכך תראה שאתה מבין היטב את כל הסוגיה.

זכור תמיד: לתורה יש שבעים פנים, ו"אם תחפשנה ככסף וכמטמונים תבקשנה, אז תבין"...

האם אנו מסוגלים לסדר את מחלוקות התנאים והאמוראים ולהבין מה עומד מאחורי דברם, או מה שיטתם?

פרק חמישי: מה הטעם של התנא החולק

בית שמאי ובית הלל, רבי מאיר ורבי יהודה, אביי ורבא, ר' יוחנן וריש לקיש, ועוד תנאים ואמוראים רבים, נחלקו אלפי פעמים בש"ס. חלק מדעותיהם נדחו בדברי הגמרא עצמה.

ומה סברו החולקים?

כשאתה לומד את המחלוקת, נסה לרדת לשרשי הדעות, להבין כי לכל מטבע יש שני צדדים. הרי לא מדובר בדעות של אנשים של מה בכך, אלא של גדולי עולם, אראלי קודש, גאונים ומופלגים בחכמה, למעלה מהשגתנו. אם כן, מה הם סברו מלכתחילה?

מחלוקת קשה ניטשה בין בין תנא או אמורא אחד עם התנא השני והסוגיה עברה לדון בדברי התנא השני. אך רגע, האם התנא שדבריו נדחו לא הביע את דעתו? מה הוא סבר?

זכור, אנו לומדים כאן את דבריהם של 'אראלי קודש' והלוואי שאכן נדע לכוון מקצת מכוונתם.

אין ספק, הדבר דורש התאמצות מחשבתית, אך הלא זהו עמל התורה!! להבין כל דעה ודעה לאשורו!! העמל שלך בהבנת דבריהם תאיר בוודאי את לבך באור התורה.

"לפי שעיקר ההבטחה שהבטיחנו הוא יתברך לא היתה אלא על עסק התורה, הוא העמל והטורה, וכמו שכתוב ואם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה שבעל פה על מנת לשמור ולקיים ונתתי גשמיכם כו', לכך תיקנו לברך לעסוק בדברי תורה" (ב"ה, או"ח סי' מז).

"אם עמלת בתורה יש לו שכר הרבה ליתן לך" (אבות פ"ד משנה י').
"שכר עולם הבא אינו לפי רוב הלימוד, אלא לפי רוב העמל והטורה להבינו. לכך אמר התנא: "אם עמלת בתורה" ולא "אם למדת תורה הרבה" ... (תוספות יו"ט).

אחת השאלות שהאדם עתיד להישאל לעתיד לבוא, היא "פלפלת בחכמה" (שבת לא). כתב על כך ה'שב שמעתתא' בהקדמתו, שהאדם חייב להתכונן לכך, היינו שיוכל להעיד על עצמו שהשתדל בכל יכולתו להבין את סוגיות התורה על בורין. ואם כן, חלק מכך היא להבין מה סבר כל מאן דאמר.

הבנת כל דעה ודעה בפני עצמה, בעומק ובליטוש, תגרום לך להתחבר בעמקי נפשך לסוגיה. הבנת שני הצדדים תביא אותך לסיפוק גדול ותגרום לך להרגיש את 'מתיקות התורה'.

בכל פינה בסוכה שכב מישהו ולבעל הבית לא נותר מקום, עד שהוא אירגן לעצמו מזרון כ'מיטת קומתיים'...

פרק שישי: תרגיש את הלימוד בנפשך

תערכו ניסוי פשוט, שתוצאותיו ידועות מראש. אתם יושבים עם קבוצת חברים בחדר האוכל או אפילו עם אנשים מבוגרים, אבות לילדים או סבים לנכדים. תשאלו אותם מה הם זוכרים כעת, מהחידר או מהישיבה הקטנה. "תנו לנו דבר אחד שאתם זוכרים, בזכרון חי", תבקשו מהם.

כל אחד מהנשאלים יזכר במשהו אחר, אך יהיה מכנה משותף לכולם. כולם, כמעט ללא יוצא מן הכלל, לא יזכירו קטע לימודי, חידוש דין או הלכה שלמדו, אלא דווקא חוויה כל שהיא.

האדם זוכר בחיות ומוחשיות חוויות שעברו עליו. חוויות טובות ומשמחות או חוויות לא נעימות. בדרך כלל, לא נושאים לימודיים.

--- אלא אם כן נהפוך את הלימוד לחוויה אישית, חיה, נושמת, תוססת.

אחד מטובי הרמי"ם נוהג לצרף לתלמידיו את יסודות הסוגיה, בצירוף חוויה אישית. "הבוקר, כשנסעתי בקו 18, חשבתי שהמהלך שאמרתני אתמול בשיעור, אינו מדוייק. ואז חשבתי באוטובוס על מהלך מעט שונה"...., אומר אותו ר"מ ומסביר לתלמידיו את היסוד הלמדני.

במקרה אחר, הוא מספר להם שפגש בערב את ר' מוישה, הר"מ של ישיבה פלזנית. "הוא טען ככה ואני טענתי ככה"...

הבחורים זוכרים את היסוד הלימודי כחלק מהחוויה האישית של מגיד השיעור. הם מכנים את הדברים כ"חידוש של קו 18" או כ"הווארט של

ר' מוישה, שהר"מ לא הסכים איתו וטען אחרת" ... וכך הם זוכרים אותו טוב יותר.

כך מצינו גם אפילו דברים דומים בהרבה מקומות בש"ס.

"אמר רבי עקיבא: שאלתי את רבן גמליאל ואת ר' יהושע באיטליס של עימאום, שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל... (כריתות טו).

"רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי רבי שמעון בן יוחי, איפטור מיניה באורתא. לצפרא הדור וקא מפטרי מיניה", (מועד קטן ט)

מאי נפקא מיניה היכן פגש רבי עקיבא את רבן גמליאל ורבי יהושע, בשעה ששאלם שאלה הלכתית? מדוע הגמרא מציינת שהתנאים למדו אצל רשב"י דווקא פרשת נדרים, כשהנושא הוא דין הנפרד מרבו?

הזוהר הקדוש מלא וגדוש בגופי תורה, המתחילים בסיפורים וציוני המקומות בהם נאמרו הדברים, אופני ההתרחשויות ועוד.

אם נשים לב, נראה שגם גופי ההלכות במשניות ובגמרות, כתובים בלשון סיפורית. אנו למדים על 'שניים אוחזין בטלית' ולא בגופי הלכות מוחזקות. להבדיל, למשל, מהרמב"ם והשו"ע, שכתבו את ספריהם בצורה של דינים והלכות, הרי שהש"ס נכתב בצורה בה המקרה הסיפורי פותח את ההלכה ומשם הוא מסתעף.

בוודאי בדברי הגמרא יש בהם סודות טמירים, אך מבחינתנו ניתן לשים לב כי במקומות רבים במרחבי הש"ס הדגישה הגמרא את מקום ההתרחשות ופרטים שונים שקדמו את הנידון התורני, מה שמאפשר לנו הלומדים לזכור את הנושא שנלמד דרך החוויה והפרטים הנלווים.

תחושות עושות רושם בלב הלומד ומאפשרות לו לחוש יותר את הנלמד, לזכור אותו טוב יותר.

כשהגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל מסר שיעור, ניתן היה לשמוע ולהרגיש איך הוא חי במוחש את דברי הגמרא. הוא היה ממחיש לפני השומעים את הסוגיא, בצבעים חיים ומוחשיים. כשר' משה מרדכי קרא למשל את דברי המשנה (במסכת כריתות) על 'המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא' בו המשנה דנה במי שהקדיש קרבן ונודע לו שלא חטא, ומה דינו של הקרבן. הוא קרא את המשנה כך:

המביא אשם תלוי ונודע לו.. והגיעה אליו הבשורה הטובה שהוא לא חטא. כמעט מבלי משים, מתוככי הלב ויראת השמים הספוגה בו ושקיעותו בדברי הגמרא, הוא הרגיש במוחש שהאיש עליו אנו לומדים עומד כעת כאן לפנינו והסיפור מתרחש כאן עכשיו. ואז המשפט התמים של הגמרא 'ונודע לו שלא חטא' מקבל משמעות אדירה. איזו שמחה ליבנו מתמלא, ברוך ה', התברר שהוא בכלל לא חטא"...

התבוננות

כשאתה לומד סוגיה, השתמש בכח הציור והתיאור כדי לצייר ולתאר לעצמך את הדברים במוחש.

דמיין בראשך, שור ואדם שדחפו שור אחר לבור. דמיין כיצד התרחש במציאות 'המקדש במלוה'.

כשאתה לומד את "הישן תחת המיטה בסוכה", תחשוב ותדמיין על האדם שכל סוכתו היתה עמוסה בבניו ואורחיו. בכל פינה בסוכה שכב מישהו ולבעל הבית לא נותר מקום, עד שהוא אירגן לעצמו מזרון כ'מיטת קומתיים'...

אל תסתכל רק מרחוק על ההיבט הלמדני של הדברים, אלא הכנס את עצמך במציאות התרחשות המקרה עצמו. תאר לעצמך בצבעים חיים ומוחשיים את פרטי ההתרחשות, ואז כל דיני הסוגיה יהפכו למושהו חי שיחקק בנפשך

גם במשך 2000 שנות גלות לא יהיה מישהו שימצא תשובה, רק אליהו הנביא יבוא ויגלה לנו את התשובה

פרק שביעי: איך לומדים 'אמר אביי'?

הכלל היסודי בחיבור עמוק לגמרא, הוא 'ההתבוננות'. אל תתן לשום מילה או אות לעבור מתחת ידך ללא התבוננות. כשתתבונן תגלה אוצרות.

ניקח לדוגמא משהו שנלמד מאות ואלפי פעמים, כמה פעמים למדנו 'אמר אביי' ואפילו לא עצרנו למחשבה קטנה.

נתבונן נא יחד ונשקיע קצת מחשבה על ה'אמר אביי' ראשית, ראוי לציין שהשם "אביי", הוא יחודי, ולא מצאנו עוד אחד מכלל האמוראים או התנאים שקדמו להם בשם זה.

איך קראו לאביו של אביי? לאביו של אביי היה שם מיוחד, קראו לו כייל (זבחים ק"ח) והוא היה אחיו של רבה בר נחמני, ראש ישיבת פומבדיתא.

שמו האמיתי של אביי היה נחמני, כשם סבו. וכך הוא נקרא כמה פעמים בש"ס, בייחוד על ידי רבא (שבת לג עד)

השם 'אביי' היה כינוי שניתן לו בשל היותו יתום, כראשי התיבות של הפסוק "אשר בך ירוחם יתום".

בתוס' הרא"ש מביא בשם רב האי גאון, שרבה בר נחמני שהיה כאמור, דודו של אביי וגידל אותו מינקותו, כינה אותו "אביי", שמשמעו "אבא", משום ששמו של אביי היה נחמני כשם אביו של רבה, ולא רצה לקרותו כך. (הוריות י"ד)

שמו של אביו מופיע בש"ס יותר מ-4,000 פעם, וידוע שכמעט ואי אפשר למצוא בכל הש"ס כולו כמה דפים רצופים שבהם לא מופיע שמו לפחות פעם אחת. בדפים רבים אחרים מופיע שמו מספר פעמים, מה שלא זכו לכך רוב האמוראים האחרים, ואפילו בקרב התנאים לא מצאנו כדבר הזה. ועוד יש להתבונן: אביו אשר התגבר על כל הקשיים והיה לאחד מגדולי הדור, ראה פעם אחר פעם כיצד נפסקת ההלכה כמו רבא, ולא כמותו, למעט בששה מקומות המוכרים לנו בראשי תיבות "יע"ל קג"ם".

גם מנושא היתמות של אביו יש הרבה מה ללמוד. הגמרא מספרת (קידושין לא) שאביו של אביו נפטר עוד לפני לידתו, ואמו נפטרה בשעת לידתו. בהיותו תינוק בן יומו, כבר היה אביו יתום משני הוריו, ובכל זאת הוא התגבר על הקשיים וצמח להיות אחד מגדולי האמוראים.

אפשר להמשיך להתבונן עוד ועוד באישיותו של אביו, באור העצום שקרן ממנו לכל באי עולם, ואשר מפיו אנו חיים עד היום הזה.

אין ספק שכל מי שישקיע עוד ועוד מחשבה יגלה עוד ועוד דברים מיוחדים מעתה, ברור כי כשנלמד את הגמרא, נפתח ב"אמר אביו", נוכל למצוא טעם חדש בלימוד. נוכל להרגיש קשר אישי לנלמד, לאחר שנתבונן מעט בגודל ועוצם מעלתו של האמורא הקדוש הזה.

ולוואי שנזכה להידבק במעט מזעיר מקדושתו הנשגבה.

דוגמא נוספת קטנה.

כמה פעמים נתקלת במילה 'תיקו' בגמרא? עשרות פעמים.

כשלגמרא אין תירוץ לשאלה או הבעיה שנשאלה, זה מסתיים ב'תיקו'
ראשי התיבות של המילה תיקו הוא 'תשבי יתרץ קושיות ואיבעיות.'
(תוי"ט סוף עדיות)

ומשמעותו נמתין לאלהיו הנביא שיבוא ויגלה לנו את התשובה לאמיתתה של תורה.

נתבונן מעט: כשהגמרא אומרת תיקו, פירושו הוא, אל תנסה למצוא תירוץ או פתרון לשאלה, חז"ל בדקו את כל האפשרויות, וברור להם כשמש, שאין! ולא יהיו תשובות לשאלות שנשאלו, במשך כל הדורות, עד בוא אליהו הנביא.

אין גאונים

אין חכמים

אין סיכוי לתשובה

אין סיכוי למצוא ראייה

אין תשובה בשום פנים ואופן

גם במשך 2000 שנות גלות לא יהיה מישהו שימצא תשובה

רק אליהו הנביא יבוא ויגלה לנו את התשובה לאמיתה של תורה.

ויותר מכך יש שכתבו שאין רשות לשום חכם בעולם לפשטה

ממשנה או מברייתא או מסברא, שהרי זה כחולק על תלמוד

של רבינא ורב אשי, ורק בעיות בגמרא שלא נפשטו ולא

נסתיימו בתיקו הרשות לחכם לענות. (יש"ש ב"ק פ"ב ס"ה. ועי' כס"מ

ערכין פ"ד).

כשתלמד בפעם הבאה 'תיקו' תבין את עומק המשמעות, שיכולה להיות

במילה פשוטה ומצויה בגמרא. מה שמוטל עליך זה רק להתבונן שוב ושוב

בכל מילה קדושה בגמרא והאור שבתורה יספג בעצמותיך.

ופעם עשיתי כן בעצמי, שלמדתי פרק "איזהו נשך" בחברותא, ובפעם הראשונה והשנייה למדנו רק גמרא עם רש"י, ואחר כך חזרנו פעם שלישית ורביעית עם תוס' וקיבלנו בהירות גדולה מאוד

(מרן ראש הישיבה, הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א)

פרק שמיני: העיון האמיתי

המושג 'עיון', מצטייר בדמיונו של תלמיד העולה לשיבה קטנה, כמקשה של התנצחויות עזות, מלוות בנפנופי ידיים ורעש גדול. וכיון שכן, כשאין בידי הלומד משהו להתנצח בו, הוא מרגיש נחות.

ענין זה מופרך מיסודו, שכן כבר משמו של המושג 'עיון' ניתן להסיק שאין זו הכוונה.

'עיון' פירושו לעיין, דהיינו: ללמוד היטב, להתבונן שוב ושוב באותיות ובמילים הקדושות שחז"ל כתבו, ולדקדק בכל מילה ואות.

לבנות מגדלים פורחים של התנצחויות על לא דבר, אינו עיון, אלא התנצחויות.

יש הנוטים להעמיד את כל מת'קות התורה שלהם על שמחת החידוש. את עונג נועם הלימוד הם מוצאים רק בהברקה הרגעית של הגילוי וההפתעה. ומשכך, הם אינם מבחינים, כי הלימוד מתקיים בידם רק לשעה קלה.

שמחת החידוש, הרצון ללמוד דברים חדשים, לרכוש ידיעות נוספות

בתורה, הוא דבר נשגב, חלק יסודי מלימוד התורה. אלא שלימוד כזה אינו מחזיק מעמד לבדו.

יתכן כי בשעת מעשה, בלהט ויכוח נסער, התחושה היא כאילו כך מגיעים לעומק העיון ומתיקות החידוש, אולם באמת אין זה כך. לא רק שמחת התורה אינה מצויה שם, גם הלימוד עצמו אינו מתקיים על תילי תילים של סברות הנערמים עוד קודם הכניסה לעומק הסוגיא ולעיתים אפילו קודם העיון בפשט דברי הגמרא. על צורת לימוד זו כבר כתב ה"ארחות צדיקים": "מבלבלים זה את זה ומבטלים רוב היום... והלימוד שלהם עראי דעראי והביטול קבע".

'עיון' אמיתי משמעותו - התבוננות בנכתב, התעמקות בכוננת הגמרא ועיון במשמעות הדברים.

אתה קורא שורה בגמרא הקדושה, הפעל את כל חושך וכשרונותך להבין, מה כתוב כאן, מה חז"ל התכוונו, האם אני אכן מבין את הנכתב כאן במלוא עמקות?

אחת מהדרכים הטובות ביותר להבחין בכל פרט, היא לחזור שוב ולקרוא את הנכתב, שכן כך, תמצא בכל פעם הבנה חדשה, בהירות נוספת, עוד ענין קטן שלא הובן בפעם הקודמת לאשורו, והתגלה דוקא על ידי החזרה הנוספת. וכבר אמרו על כך חז"ל (חגיגה ג): "אין בית מדרש ללא חידוש". רק צורת הלימוד הנכונה היא המביאה לידי מתיקות התורה, המתיקות האמיתית התלויה בהירות, המושגת על ידי לימוד בהתבוננות וחזרה חוזרת ונשנית. מי שמבקש ושואף לחוש את שמחת התורה האמיתית, עליו לדעת כי היא באה רק על ידי עמל והשקעה.

כל ההתחלות קשות, הרעיון של לימוד איטי, וגם חזרה שוב ושוב עלול להביא לייאוש או חוסר ענין. מדובר בקושי של תחילת הדרך, ללא ספק. המציאות מוכיחה זאת, שככל שחולפים הימים ואוצרות התורה נערמים בלב האדם, הרי הוא מתחיל להרגיש את השמחה הגדולה והשלימה

הטמונה בקנין התורה האמיתי. כי אין שמחה גדולה מן ההרגשה ש"הסוגיא הזו כבר קנויה לי", שלאחר כל העיון והחזרות היא כבר 'שלו' בקנין חזרה.

"הגה"צ רבי בן ציון במברגר זצ"ל אמר לי שכן ידוע בכל החכמות שבעולם, מי שצריך ללמוד איזה מקצוע או דברים שיש בהם חשבונות וידיעות, לא שייך שיקלוט בבת אחת את כל הפרטים, אלא בתחילה צריך לעבור על הענין בצורה קלה, ולמחרת כשכבר יודע חלק מן הפרטים, חוזר ומבין את שאר פרטי הענין. וכך היא המציאות שיש דברים שמוזכרים רק לאחר כמה חזרות, ואפילו בלימוד פשוט של משניות עם הברטנורא, לפעמים לא מבינים הכל בפעם הראשונה, וצריכים לחזור כמה פעמים כדי להבין את כל החשבונות בבהירות, ומרן הרב מפוניבז' זצ"ל אמר פעם בפתחת הזמן כי ארבעת הפעמים הראשונות של הלימוד, אינם בגדר חזרה אלא הבנה, מפני שהחזרות האלו מוסיפות לעצם הבנת הענין"

"ראיתי שהובא ממרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שהיה לומד בתחילה את הגמרא עם רש"י כמה פעמים, ורק לאחר שלמד את כל הענין, וחזר עליו כמה פעמים, אז היה לומד גם את התוספות, והעיד על עצמו כי היו מסכתות שלא היה יכול ללמוד בצורה כזו, ולמד את התוספות מיד בתחילה, ושם לב לאחר שנים רבות שנשאר אצלו הבדל, שאותן המסכתות שלמד בתחילה רק עם פירוש רש"י, נקלטו בשכלו יותר, והוא זוכר אותן בבהירות יותר משאר המסכתות. ופעם עשיתי כן בעצמי, שלמדתי פרק "איזהו נשך" בחברותא, ובפעם הראשונה והשנייה למדנו רק גמרא עם רש"י עד סוף הסוגיא,

ואחר כך חזרנו פעם שלישית ורביעית עם תוספות, וקיבלנו בהירות גדולה מאוד, שכל פרק איזהו נשך היה ברור כמונח בקופסא. ובחזרה הרביעית, שכבר יש בהירות בסוגיא, אפשר ללמוד גם באחד מספרי הראשונים, וכגון פסקי הרא"ש שהוא חזרה קלה על עיקרי הגמרא עם רש"י ותוספות, ובנימוקי יוסף יש גם תוספת דברים ומביא מעוד ראשונים, וכן בחידושי הריטב"א והר"ן על הרי"ף"

(מרח הגרי"ג אדלשטיין שליט"א)

הבה נשאל את עצמנו: מי מאושר ושמח יותר? מי שזוכר כאן ווארט או שם פירוש, או מי שזוכר את מה שלמד בעמל באופן בהיר, דף ועוד דף מצטרף למסכתות שלימות שקלא וטריא, כולל רש"י ותוספות, ודברי הראשונים והאחרונים בהבנת הסוגיא?

בהתחלה הייתי מבולבל, איך אני מתחיל ללמד אותו כ"כ הרבה אותיות, עם מה אני מתחיל, וכמה אותיות אלמד אותו ביום

פרק תשיעי: תשמעו סיפור

הרב י.ק. לומד ומלמד גמרא עם תלמידים המגיעים מחו"ל, תלמיד אחד שהגיע אליו לא ידע לקרוא כתב רש"י.

הרב י.ק. שלא זה היה התחום שלו, ניסה לחשוב איך בדיוק הוא מלמד את התלמיד לקרוא כתב רש"י. וכך הוא מספר: לקחתי דף עם כל אותיות הא"ב בכתב רגיל, ועוד דף עם כל האותיות בכתב רש"י, והתחלתי לחשוב איך אני מלמד אותו. בהתחלה הייתי מבולבל, איך אני מתחיל ללמד אותו כ"כ הרבה אותיות, עם מה אני מתחיל, וכמה אותיות אלמד אותו ביום.

ישבתי וחשבתי ופתאום עלה לי רעיון. התחלתי לבדוק אולי יש אותיות בכתב רש"י שדומות לכתב הרגיל, ואותן לא צריך ללמד. התחלתי לסדר את האותיות ופתאום נגלו לעיני משהו מדהים. כמעט כל אותיות הא"ב דומות מאוד בכתב רש"י לכתב הרגיל. ורק 7 אותיות שונות לחלוטין. ואז הבנתי שלמעשה אני צריך ללמד אותו רק 7 אותיות בלבד.. וזו כבר משימה קלה.

הנה ה 7 האותיות ששונות

א ב ב ד ז ז צ ז ש

והנה לפניכם דוגמא, של שאר האותיות שממש דומות

ג ג ה ה ו ו ח ח ט ט י י כ כ ל ל
מ מ נ נ ס ס ע ע פ פ ק ק ר ר ת ת

מִפְּל מִלְמִדֵי הַשְּׂפִלְתִּי כִּי יַעֲדוּתֶיךָ שִׁיחָה לִּי (תהילים קיט)

בן זומא אומר: איזה הוא חכם - הלמד מכל אדם, שנאמר "מִפְּל

מִלְמִדֵי הַשְּׂפִלְתִּי" (אבות ד)

מה אנחנו יכולים ללמוד מכך

לפעמים הכל נראה מבולבל וסבוך.

קצת התבוננות, מחשבה וסדר, וה'הלומים' מתגלים.

והנה עוד דוגמא:

הביטו על חלקי התמונה כאן, הסתכלו על החלקים המבולבלים,

שום פרט לא מובן.

כל חלקי התמונה נמצאים כאן, ושום פרט לא חסר, אבל הכל מובלבל שום חלק לא נמצא במקומו, החלקים הפוכים, מה שלמטה נמצא למעלה, ומה שאמור להיות למעלה נמצא למטה.

אם נשקיע מאמץ ומחשבה ונעשה סדר, ונניח כל חלק במקומו, התמונה תיהפך למדהימה ביופיה..

ציור: יהושע וייסמן

הסוגיא שלפניך נראית קשה ולא מובנת, אל תתייאש בוא ונעשה סדר.

נשקיע מחשבה והתבוננות, והכל יקבל 'פנים' אחרות.

עיין בדף או בסוגיא, רשום לפניך מה אתה מבין, ובמקביל רשום לפניך מה לא מובן

כשתעשה לעצמך סדר, תגלה שהכל הרבה יותר ברור וקל.

הסדר יאפשר לך להשתלט על הסוגיא בקלות, ואז תוכל לשקוע ולהנות ממנעמי התורה.

**במידה ורש"י מסביר אחרת ממה
שחשבת בתחילה, עליך להתבונן
בעניין, ולנסות להבין מה הכריח את
רש"י להסביר באופן שונה שלכאורה
היה נראה לך כפשט הפשוט**

פרק עשירי: עצותיו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, לימד לפני שנים רבות את תלמידיו, דוגמאות וכללי דרך, שיסייעו לכל אחד להפוך את הלימוד בגמרא לחוויה אישית, ולהרגיש חלק מהגמרא:

בתחילת לימודך, למד קטע אחד שלם בגמרא מבלי לעיין ברש"י. אתה מעיין, מסביר לעצמך או לחברותא שלך את השאלות, התשובות, ההוכחות והראיות, ורק לאחר מכן פנה ללמוד רש"י. כשאתה מעיין ברש"י, בדוק האם רש"י הסביר כמו שאתה למדת. אם כן, הרי לך אישור חתום שאכן למדת את הגמרא כראוי. במידה ורש"י מסביר אחרת ממה שחשבת בתחילה, עליך להתבונן בעניין, ולנסות להבין מה הכריח את רש"י להסביר באופן שונה שלכאורה היה נראה לך כפשט הפשוט.

כעין זה, גם בלימוד הגמרא עצמה.

כשאתה מגיע למקום בו הגמרא שואלת איבעיא ומציגה שני צדדים לספק, בדוק עם עצמך כיצד אתה היית פוסק בשאלה זו אם היו באים לשאול לדעתך.

כשברור לך מה הצד שלך בספק, זה הזמן לבוא ולבדוק את הצד השני. למה בעצם יש כאן ספק בכלל אם ההבנה הבסיסית שלנו נוטה באופן מיידי לצד האחד מבין השניים? בדוק, אולי יש קושי מסוים בצד זה ולכן נאלצה הגמרא להציג שני צדדים לספק.

מדוע צריך תירוץ נוסף?

כאשר תמצא בגמרא יישוב נוסף בדרך של "איבעית אימא", או בדרך של "אי נמי", יש להבין מזה, שהיישוב הראשון יש בו איזה קושי או דוחק. צריך להתבונן ולהבין מהו ומדוע אינו מוקשה לפי הביאור השני. הרבה פעמים גם היישוב השני יש בו איזה קושי ולפעמים שני היישובים משלימים זה את זה.

דרך לימוד זו נכונה לא רק בגמרא עצמה, אלא גם כשרש"י או תוספות ושאר הראשונים מביאים תירוץ לשאלתם, ולאחריו מביאים תירוץ נוסף, דבר המלמד על כך שבתירוץ הראשון היה קושי כלשהו.

כך גם בלימוד המשניות והברייתות, לא פעם מביאה המשנה דין, ולאחריו היא מביאה מספר דוגמאות בהן חל הדין הזה. אנחנו צריכים לחקור ולהתבונן מדוע הובאו דוגמאות נוספות, ועצם העובדה שהובאה דוגמה שנייה, מלמדת על כך שהדוגמה הראשונה אינה מספיקה בפני עצמה. תמיד כדאי לדעת למה.

זה לא סתם סיפור מעניין

עוד מוסיף הגר"י זילברשטיין שליט"א: הרבה פעמים מובא בגמרא או

במשנה או ברייתא, סיפור מעשה כדי ללמוד ממנו הלכה. צריך להבין שלא מוזכרים במעשה פרטים שאינם שייכים לדין הנלמד. לכן יש להתבונן בכל פרט שהוזכר, ולהבין איך ולמה הדין הנלמד תלוי בפרט הזה, ומה יהיה הדין כאשר יחסר - או ישתנה - הפרט הזה.

המסקנה

כשהגמרא מביאה 'הווא אמינא' ולאחר מכן עוברת למסקנה, עלינו לדעת שתמיד סברת ההווא אמינא, היא הסברה הפשוטה יותר, שכל אחד אמור לסבור כמוה, אם לא שהוא נאלץ להגיע למסקנה אחרת מחמת קושי מסוים שיש בהווא אמינא. אם אתה עצמך הבנת מיד בתחילה כמו שהגמרא הבינה במסקנה - ברור שחסר לך משהו בהבנתך את הנושא, ובגללה קפצת למסקנה, במקום שבו הגמרא לא מיהרה לעשות. מדוע, אם כן, הגעת למסקנה לפני שחשבת על ההווא אמינא.

(יש"כ להרה"ג ר' זאב יעקבסון שהביא את עצותיו של הגאון ר' יצחק זילברשטיין)

אתה שומע את המגיד שיעור מתרגש, אתה רואה את דיבורי התוספות הארוכים, את רשימות מראי המקומות, ואתה כבר מקבל רפיון ידיים, מתייאש

פרק אחד עשר: הסוגיה הסבוכה

אתה, בן ישיבה העומד על פתחה של סוגיה סבוכה
אתה שומע את המגיד שיעור מתרגש, אתה רואה את דיבורי התוספות
הארוכים, את רשימות מראי המקומות, את החבורות המסועפות, ואתה
כבר מקבל רפיון ידיים, מתייאש. אני? אלמד את כל זה? כיצד אשתלט על
הסוגיה המורכבת הזו?

מה עושים?

כדאי לך מאוד להקטין את ההר ולהפוך אותו לסולם בעל שליבות עולות.
כל שליבה היא יעד בפני עצמה. תעמיד לנגד עיניך יעד יומי בלבד שתציב
לעצמך: היום אבין את השאלה והתשובה בגמרא, וזהו!

למחרת תוסיף יעד חדש להבין, את הראיה או הדחיה של הגמרא, וזהו!
אל תחשוב רחוק מדי. וכך בלא לחץ, תתקדם שלב אחר שלב בהבנת
הסוגיה. רק לאחר שתשלוט היטב בדברים, תוכל להסתכל אחורה
ולשמוח ואפילו להתפלא איך צלחת את המשוכה המאיימת הזאת.

וכה שח לנו הגאון הגדול רבי יצחק שיינר שליט"א:
"הלא כשאוכלים דבר מה מתוק, אין בולעים אותו בבת אחת ובשלימותו,

אלא טועמים אותו מעט מעט, כדי ליהנות מטעמו... אף בלימוד התורה כן, אם ירצה האדם לקנות את מתיקות התורה, אל ימהר 'לחטוף סוגיות', אלא ילמד לאט ובהבנה, ויחזור שוב ושוב על תלמודו בישוב הדעת. כך יחוש את מתיקות הלימוד, וכך יקנה חשק לתורה".

היעדים יכולים להשתנות, כל בחור לגופו, אך אל תתיאש ואל תרתע מראש מלהיכנס אל תוך הסוגיה הארוכה מארץ מידה.

אם תלמד כך, הרווח לא יסתכם לסוגיה הנוכחית בלבד, אלא לכל חיי התורה שלך. כשתראה שצלחת בהצלחה את המשוכה המאיימת, למרות שלא האמנת בתחילה בעצמך, הנה השגת בסופו של דבר את הסוגיה - הדבר יפיח בך רוח איתנה של סיפוק ושמחה, וידחוף אותך להמשיך ולהתקדם עוד ועוד. לעולם אל תחשוש מסוגיות ארוכות ומורכבות, משום שתדע שאתה יכול להן, ומנסיוןך תצליח ללמוד אותן בצורה מסודרת, מבלי 'לאבד את הראש'.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הסביר
את הדברים, לעצמו, בקול רם, צלול
וברור, וכל מי ששמע את לימודו
המתוק היה בטוח שהוא לומד עם
חברותא.

פרק שנים עשר : מגיד שיעור חדש נולד

האדמו"ר מפיאסצנה רבי קלונימוס קלמיש שפירא הי"ד, כותב בספרו
הנודע 'חובת התלמידים' (פ"ה) שליצר הרע ישנו כח גדול ומיוחד להכניס
ללב האדם דחף ורצון ללמוד תורה בשטחיות בלבד, מבלי למצות את
עומק הסוגיה והבנתה בעיון אמיתי.

קבל מאתנו עצה טובה שתסייע לך בעניין.

בעולם הישיבות ידוע משפט הזהב שטבע, כך מקובל, רבינו רבי חיים הלוי
מבריסק זצ"ל: "חסרון בהסברה- הוא חסרון בהבנה".

כאשר אדם לומד סוגיא ומעמיק בה לבדו, לא תמיד הוא יוכל לחזור על
הבנותיו ולסדרם במוחו בבהירות. הדרך הטובה ביותר להבין סוגיא, היא
להסביר אותה לאחרים. כאשר אנו צריכים להסביר את מה שלמדנו
לאחרים, ממילא זה מחייב אותנו להבין בעצמנו היטב את הנושא על
בוריו..

בדיוק לשם כך העלו חז"ל על נס את מעלת הלימוד בחברותא. --'תלמידי
חכמים מחדדין זה את זה בהלכה', 'אין ת"ח משתבח אלא בחברו'.

**"אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב 'ברזל בברזל יחד',
לומר לך: מה ברזל זה, אחד מחדד את חבירו - אף שני תלמידי
חכמים מחדדין זה את זה בהלכה. (תענית ז)**

**"רבי חמא בר חנינא פתח ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני
רעהו אין סכין מתחדדת אלא בירכה של חברתה, כך אין ת"ח
משתבח אלא בחברו" (ילקוט שמעוני פרשת ויצא).**

מומלץ מאוד במידת האפשר, ללמוד, ולו ב'סדר' אחד או בשעות מסוימות
'בין הסדרים', עם בחור חלש יותר מאיתנו, ולאתגר את עצמנו בצורך
להבין, כדי להסביר, כך תכיר טוב יותר את הסוגיה.

כידוע, למד מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לבדו, ללא חברותא, מלבד השעות
בהם דיבר בלימוד עם מאות הפונים ומסר את שיעורו היומי המפורסם.
ואמנם, הגרי"ש זצ"ל למד כאילו הוא מוסר שיעור. הוא הסביר את
הדברים, לעצמו, בקול רם, צלול וברור, וכל מי ששמע את לימודו המתוק
היה בטוח שהוא לומד עם חברותא.

גם אם אין לך את מי ללמד, ראה את עצמך בעיני רוחך, כמגידי שיעור
היושב לפני התלמידים וצריך להסביר להם את הגמרא וכך לבאר את
הדברים בצורה מסוכמת ומסודרת. אם יש משהו קטן שלא הבנת, לא
תוכל לוותר לעצמך, כי הרי לא ניתן למסור שיעור על סוגיה שחלק
מפרטיה אינם מובנים.

כשאתה מלמד ומסביר, ואתה מכין את עצמך להסביר את דף הגמרא
לאחרים, אתה צולל למעמקי הסוגיא וכשהדברים יהיו ברורים ומונחים
בכיסך, תרגיש שהגמרא היא חלק ממך, וככל שתשקיע יותר תרגיש את
התחזקות רגשי האהבה לד' ותורתו.

ה'סדר' מסתיים בעוד 10 דקות. מה דעתך לסגור עכשיו את הגמרא. זוהי אינה הלצה, זוהי עצה טובה

פרק שלושה עשר: הכל מסוכם בראש

ה'סדר' מסתיים בעוד 10 דקות. מה דעתך לסגור עכשיו את הגמרא. זוהי אינה הלצה, זוהי עצה טובה.

לא, לא התכוונו שתקצר את זמני ה'סדר' אדרבא, קבל עצת זהב, שבכך הדקות האלה יהפכו לדקות איכותיות ביותר.

סגור את הגמרא והתחל לסכם את מה שלמדת.

גם אתה בודאי כבר שמת לב, שלפעמים.. לאחר סיום כמה שעות של לימוד בו השקעת ולמדת, אם מישהו יתעניין 'מה למדת?' התשובה תהיה מגומגמת..

הסיבה לכך פשוטה: במהלך כל הסדר אספת, ויגעת בדברי הגמרא והמפרשים, התייגעת להבינם, אך לא סדרת אותם. ולכן קשה מאוד אח"כ לבררם ולשמרם.

לכן עצתנו להתחיל לסכם מה למדת.

מעלת סיכום השקלא וטריא בעל פה, גדולה היא.

כשאתה מסכם את הסוגיה בעל פה, הדברים מסודרים בראשך, ואתה שולט בנבכי הסוגיא שלמדת.

בחן את עצמך: האם אתה מסוגל לחזור על הקושיה והתירוץ, ההוא אמינא, הדחיה והמסקנה, שיטות התנאים והאמוראים ומחלוקות רש"י

ותוספות, כולל הנקודות המרכזיות ובתוספות. אם אתה זוכר גם את דברי הראשונים והאחרונים שלמדת בסוגיה- אשריך ומה טוב חלקך.

אם אתה מרגיש שעדיין הדברים עמומים, זה הזמן להתחיל הכל מהתחלה, שווה להשקיע ולסדר את הדברים בראש ולהוציאם בפוך, מסוכמים, נהירים וחדים.

כשהכל מסוכם בראשך, תוכל 'לפנות מקום' בראשך, לצורך המשך ליבון ובירור הדברים שעדיין טעונים בירור, וכשתרגיש בעצמך שהסוגיה ברורה לך תוכל להתקדם הלאה, ובוודאי תחוש סיפוק ואושר עילאי

חז"ל הגדירו את הענין באימרה חדה וקולעת, המוכרת לכולנו:

"ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפוך, שאם ישאל לך

אדם דבר - אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד" (קדושין ל)

כדי להבין היטב איך חז"ל למדו כל דבר מהפסוק - חייבים להכיר היטב את פסוקי התורה בסוגיא, שמהם נלמדים כל הדינים וההלכות

פרק ארבעה עשר: אמר רחמנא, צורת לימוד דרשות ופסוקים

התורה שבכתב היא המעיין הנובע של התורה שבעל פה. דרשות חז"ל מפסוקי התורה מקיפים את כל סדרי הש"ס, ומטבע הדברים אנו נתקלים בדרשות אלו על כל צעד ושעל, כמעט בכל סוגיה, ריבויים, גזירה שווה, כלל ופרט, ועוד.

אל תתן לעצמך ללמוד גמרות אלו ללא תשומת לב.

כדי להבין היטב איך חז"ל למדו כל דבר מהפסוק - חייבים להכיר היטב את פסוקי התורה בסוגיא, שמהם נלמדים כל הדינים וההלכות.

בייחוד הדברים אמורים כאשר עוסקים אנו בלימוד ילפותות. ישנן סוגיות רבות שמלאות בלימודי הפסוקים, דיוקים ומחלוקות, ריבויים ומיעוטים שההלכה נדרשת מהם.

כדי לקבל בהירות בעניין, אל לנו להסתפק בקריאת המילה הנקודתית מהתורה, כמו "חמור" או "שלמה", "עליו" או "או", שהגמרא מביאה, אלא מומלץ מאוד לפתוח את החומש ולקרוא את הפסוק כולו, ועדיף - את פסוקי כל הנושא.

בלימוד בדרך זו כל הלימוד בדף זה יקבל אור אחר, ונקבל מושג רחב יותר במה מדובר וגם נבין את דיוקם של חז"ל בשקלא וטריא של הגמרא.

כשנעייין בפסוקי התורה, נבין את הנושא לאשורו וגם נבין את ההדגשים והכפילויות- לכאורה שבפסוק, פירוט היתר של פרטי הענין, שהביאו את חז"ל הקדושים לדרוש את דרשותיהם.

הנה דוגמה: כשאנו לומדים בגמרא (ובתוס') שמהמילה 'עליו' נלמד שאדם, בוד ואש פטורים מכופר, נפתח את החומש ונקרא את הפסוק: "אִם כָּפַר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִי'ן נַפְשׁוֹ כָּל־אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו" (שמות כא, ל). כעת נבין את משמעות העניין, נגלה את המילה הלכאורה- מיותרת, נתבונן גם מדוע נכתבה פעמיים המילה 'עליו' ונבין היטב את דרשות חז"ל בענין.

כך, למעשה, למדו חכמינו ז"ל עצמם. כאשר הגמרא טרם נכתבה והתורה שבעל פה עדיין לא הותרה להכתב בכתב, הם למדו את כל דיני ודיוקי ההלכה - מתוך מילות התורה הקדושות.

לימוד הנושא מתוך התורה שבכתב, תאיר את עינינו במיוחד, כשמדובר במחלוקות של 'ריבוי ומיעוט' למול 'כלל ופרט', גזירה שווה, סמוכין, היקש ועוד ועוד.

לימוד בצורה זו, תבהיר לנו טוב יותר את הסוגיה ויאפשר לנו להנות מאורה המיוחד של תורתנו הקדושה, תורה - שבכתב ותורה שבעל-פה, המשולבים יחדיו.

ניתן לפתוח, את החומש על פי ציוני ה"תורה אור" שבצידי עמוד הגמרא, ולראות את דברי חז"ל בוקעים מתוך המילים שחצב הקב"ה באש שחורה על גבי אש לבנה, ולהמשיך כך בכל הסוגיות מתוך שמחת תורה אמיתית. בהוצאות רבות של דפוס הגמרא הקלו עלינו את הדרך המאוד- ארוכה עד ארון הספרים הסמוך, ואת הדיפדוף בחומש, והעתיקו לנו במדור מיוחד של "תורה אור" מורחב, את הפסוקים המובאים בדף הגמרא... אך זכרו, אין תחליף לעיון בתורה עצמה, עם הפסוקים לפני ואחרי.

שווה מאמץ קטן נוסף..

שני הילדים, שישבו וסידרו את כל
שמות התנאים והאמוראים בש"ס,
הוסיפו בשער הספר ציור ילדותי של
ילד, ועליו כתבו בחינניות מתוקה
ש"זה ציור המחבר"...

פרק חמשה עשר: כתיבה אישית

סיפר שר התורה, מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א: ראיתי בילדותי את אבי זצ"ל מוציא הרבה ספרים, והשתוקקתי גם אני להוציא ספרים. לכן גם אני כתבתי מחברת בהלכות סוכה, שכלל בתוכה קובץ של דברים פשוטים ששאלתי את מרן החזו"א זצ"ל. באתי למרן החזו"א לבקש הסכמה, וכתב לי החזו"א: "כתב יפה מאד".

"בילדותי" - כך סיפר הגר"ח קניבסקי שליט"א - "כתבתי חיבור וקראתי לו בשם "שיח השדה", וכשראה זאת החזו"א אמר על כך בחיך: "שיח השדה טרם יצמח", כלשון הפסוק (בראשית ב).

עוד סיפר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א: "בילדותי כתבתי מחברת, וקראתי את שמה "קדש קדשים" ואבי זצ"ל ראה את זה וגער בי מדוע קראתי למחברת בשם זה [שאינו מן הראוי לקרוא שם זה]

מה דעתכם? ילד צעיר מחליט שגם הוא כותב חידושי תורה. אביו הגדול ודודו הקדוש מנמיכים את רצון המעונף שלו בחיך סלחני. אך הנער הצעיר ממשיך וכותב, מחדש חידושי תורה כפי רמתו ומכאן ממשיך הוא לכתוב

ולחדש, למצוא את חלקו האישי בתורה הקדושה. את ההמשך כולנו מכירים. המחבר הצעיר, מרן רבי חיים קניבסקי, ממשיך וכותב, ממשיך לפלס את סגנון לימודו האישי בתורה הקדושה ומוציא לאור עשרות חיבורים, שכולם מצויים בכל ארון ספרים תורני. חלקם נחשבים כספרי יסוד מיוחדים במינם בהבנת התורה הקדושה, בעיון ובבקיאות מופלאה, בהלכה ובפסיקה.

את הספר 'שבת אחים' כתבו התאומים אליהו דוד רבינוביץ' ואחיו צבי יהודה רבינוביץ', בהיותם פחות מגיל בר מצוה. שני הילדים, שישבו וסידרו את כל שמות התנאים והאמוראים בש"ס, בשילוב חלוקה מרתקת לסעיפים ותתי-סעיפים, מקורות, הערות והארות, הוסיפו בשער הספר ציור ילדותי של ילד, ועליו כתבו בחינניות מתוקה ש"זה ציור המחבר"...

הציורים של האחים הללו לא זכו להיכנס לרשימת הציורים הטובים ביותר בעולם.. אך מאז ועד סוף חייהם הם לא הפסיקו לסלול לעצמם דרך בלימוד התורה ולכתוב עשרות חיבורים. אחד מהתאומים, אחד ומיוחד מגאוני ישראל, הגאון האדר"ת זיע"א, רבה של מיר, פוניבז' וירושלים, כתב כמאה ועשרים ספרים (!!) בכל חלקי התורה וגם אחיו, רב ואב"ד ראגולי, נודע בשערים בתורתו וחיבוריו המופלאים.

כן, הכל החל מחיבור שכתבו יחדיו בגיל כה מוקדם.

מעלות רבות ישנם לכתביה תורנית, בה אתה כותב הערות והארות בהם עסקת במהלך לימוד הסוגיה, קושיות קצרות, הרהורים ותהיות אישיות שלך בדף הגמרא, או יושב ומסכם את הסוגיות, וכמובן, העלאת חידושי תורה שהתחדשו לך, על הכתב.

ספרים רבים נכתבו על מעלת כתיבת דברי תורה, אך ישנם גם כמה נקודות מיוחדות במעלת הכתיבה, היכולות להוסיף לנו, טעם והנאה בלימוד התורה.

- "וקנה לך חבר" - כבר המליצו המושלים שהחבר הטוב ביותר של האדם הוא ה"קנה". קנה הקולמוס של ימים עברו והעט של ימינו אנו.

בית המדרש רועש וגועש, וטוב שכך. החברותות עימם אתה לומד מהווים בעבורך כר נרחב לדיונים וויכוחים, בירור וליבון, שאלות ותירוצים. כעת, כשאתה יושב לבד עם עצמך, רק אתה, הדף והעט, תוכל להביע לעצמך את ההבנות שלך, ורק שלך, בסוגיה. הנה, זאת ההזדמנות שלך, לפרוש כשמלה את תורתך שלך.

אי אפשר לרמות דף ועט: כשאתה לומד סוגיה, קורא טוב ושוב את השקלא וטריא של הגמרא, דברי הרש"י ומשאים ומתנם של בעלי התוספות, הראשונים והאחרונים, נראה לך פעמים רבות שהבנת היטב. אך לא, לא תמיד הכל באמת מובן, ו"לבערך- אין ערך". כעת, כשאתה עדיין מול הסוגיה, יש לך תחושה שהכל פחות או יותר מובן, אך כאשר תסכם את הסוגיה או את הנושא הלימודי שלך, על הכתב, תוכל לגלות את נקודות התורפה שבהבנתך.

לדבר בערך אפשר, (בפרט כשמוסיפים תנועות ידים נמרצות ואולי גם מגביהים את הקול...), אך כשמנסים לסדר את הדברים על הנייר, מתגלים לפתע סדקים בהבנה. הקושיה לא מספיק ברורה, התירוץ אינו מלוטש דיו, ומה בעצם הווארט שלי?...- הכתיבה מועילה לסידור הדברים בראש, בדיוק ובהבנה.

להוריד את המשא מהראש: הסוגיה מורכבת מעשרות פרטים, קושיות ותירוצים, תובנות, הערות והארות ונקודות הטעונות בירור נוסף. כשאתה לומד ולומד, אוסף מכלול של פרטים ונקודות, מוחך אינו פנוי לקבל נקודות חדשות, משום שאתה עסוק בשמירת הנושאים שעדיין לא פתרת, אלו הזקוקים לליטוש והבהרות. כדי 'לפנות לך מקום בראש',

תוכל להיעזר בכתיבה. תרשום לך ראשי פרקים, תעלה על הכתב את רעיונותיך, תהיותיך וההבנות שהצלחת ליצור בסוגיה. כעת, כשהוצאת את מחשבותיך על הכתב, תוכל להמשיך הלאה, ללמוד ולחשוב. כשתסיים את ה'סדר' או את הסוגיה, תוכל לשוב שוב אל הדפים שכתבת. עכשיו תעבור על הדברים ותנסה לחדד, לשפוך אור חדש ולהעמיק עוד ועוד.

הסיפוק הגדול: אתה כותב דברי תורה, שיעורים או סיכומי סוגיות ומסכתות, חידושי תורה ואפילו הערות והארות קצרות. בתחילה כתבת קצת. ואז דף מצטרף לדף, מחברת למחברת, והנה הקלסר עמוס וצריך לרכוש קלסר חדש. כך תתמלא בסיפוק טהור. הנה, כל מחשבותיך בסוגיות- מתועדות. אתה מרומם ונעלה עד לאין שיעור. ראה נא, ראה מה הצלחת להספיק ב'זמן' האחרון!!!

לא תמיד החיבורים הם פסגת ההבנה ועומק העיון. אך כשנער צעיר מבין שהקב"ה העניק לו חלק אישי מיוחד בתורה הקדושה, חלק השייך לו, מיום מתן תורה, לו ורק לו, הוא לא יפסיק לסלול את דרכו והבנתו האישית והפרטית בלימוד התורה, לכתוב ולסכם, לחדש ולהסביר, קובץ אל יד ירבה, קושיה תצטרף לתירוץ, הערה להארה, והנה תמצא את עצמך מחדש ביתר עומק, עד כדי כתיבת 'שטיקלאך תורה' איכותיים, מסודרים וטובים. כך תגדל לתלמיד חכם, בעזרת ה'.

קלסר כתבי התורה שלך ילוו אותך כל חיך, גם כשתלמוד את אותה המסכת שוב בפעם הבאה וגם כשתתמנה בס"ד למגיד שיעור בישיבה הקטנה או הגדולה. אז תעבור שוב על דבריך ותגלה כמה טוב ונכון חידשת וכתבת. תמיד תוכל להוסיף, לפלפל ולדון. אין בית המדרש ללא חידוש. אך תופתע לגלות כמה טוב כתבת כבר אז, בהיותך בישיבה. וכן, אולי כדאי לך לשקול הדפסת קונטרס משובח מחידושי תורתך הערבים. כך תוכל לשוב ולסדר

את דבריך, לעבור עליהם שוב ושוב, ללבנם ולחדדם. כשתרגיש שהגעת למיצוי יכולותיך בשלב הזה ודבריך ראויים להעלות על שולחן מלכים, תוכל לשתף אותם עם עוד עמלי תורה, דרך הדפסת דבריך לרבים.

הבה ונקרא את דבריו הנפלאים של ה"שבט מוסר", הגאון רבי אליהו הכהן זצ"ל (פרק כב):

"מה טוב ומה נעים שכל חידוש שיחדש האדם בתורה, אפילו חידוש קטן, להעלותו כרגע על הספר בדיו, למען יעמוד ימים רבים שלא ישכחהו. כמו שראיתי בספר אחד (עיין ספר חסידים סי' תק"ל) שאדם שאינו כותב חידושיו בתורה בעבור שהוא קטן בעיניו, עתיד ליתן דין וחשבון על זה, משום שאומרים לו: בפנקס הסחורות כותב אדם מה שחייבים לו וחייב לאחרים, ואפי' עד חצי פרוטה. וכי יותר חביב היה בעיניך חצי פרוטה שכתבת אותה שלא לשכוח לאבדה, מחידוש של תורה אפי' שיהיה קטן?! לכן צריך אדם לכתוב כל מה שמחדש בתורה שלא ישכח, ואפי' חידוש קטן... ויש תועלת גדול מחידוש אפילו קטן, לקשור עמו איזה ענין או לבוא להבין עמו ענין גדול. והוא משל לאבנים הקטנות שמימין בבנין אבנים גדולות בין אבן לאבן להעמיד הבנין. ונמצא שהאבנים הקטנות גורמים בקיום הגדולות שלא יפלו ויעמוד כל הבנין הגדול. כך על ידי חידוש קטן נבנה בנין גדול. וזה מעשה בכל יום בין החכמים, ובפרט בין כת חכמים הדורשים רשומות, שע"י חידוש או הקדמה קטנה בונים מגדל אחד חזק בנוי לתלפיות, נחמד למראה ומתוק לנפש. לכן אין לבזות מלכתוב חידוש אפילו קטן... שהכל בכלל תורה הוא".

• "כתוב את הערותיך בספר מכורך". (אגרות חזון איש)

• "וכל אשר יחדש יכתוב ידו בספר ואל יהי בז להם, וכן יכתוב ידו כל אשר ישמע דבר חדש, שהרי כתבו המפרשים (ברית עולם על ספר חסידים סימן תקל) שעכשיו שאין בית המקדש קיים ואין קרבנות, הכותב חידושי תורה מכפר עליו כאילו הקריב קרבנות, ואסמכוה אקרא (תהילים מ ז) עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי". (פלא יועץ)

הגאון רבי שמעון משה דיסקין
זצ"ל, בעל 'משאת המלך' על
הש"ס והרמב"ם, מגדולי מרביצי
התורה בדורנו, נודע בהיכלי התורה
בחידושיו החריפים והמבריקים,
המליץ לתלמידיו ללמוד בסוף כל
סוגיה את ההלכה הפסוקה בשולחן
ערוך על הנושא המדובר

פרק ששה עשר: ומה למעשה

"אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתני". (ירמיהו לג)

התורה היא סיבת הבריאה. תורת חיים, שכל מילה ואות יש בה קדושה
עילאית

מעלה יתירה יש בלימוד על מנת לעשות. כלומר, להוציא מן הלימוד את
דבר ההלכה למעשה.

בלימוד להלכה יש גם סיפוק מיוחד. להוציא את הדברים שעמלת עליהם
ולהביאם לידי הלכה למעשה. כמובן שאין כאן קריאה להתחיל ללמוד
גמרא להלכה ולמעשה, עם כל דברי הפוסקים, אם לא נהוג כך במסגרת
הישיבה בה אתה לומד. אבל כדאי לך מאוד בסיכום הדף או הסוגיא, לקבל
את הסיכום ההלכתי למה שלמדת.

כשאתה מעיין בטור ובשו"ע, אתה מקבל תמונה חדשה, איך הראשונים

למדו את הסוגיא שזה עתה למדת. עיון בטור דברי ה'בית יוסף' יתן לך מבט איך הם סיכמו ואיך נראה המו"מ של הגמרא בעיניהם הקדושות.

הגאון רבי שמעון משה דיסקין זצ"ל, בעל 'משאת המלך' על הש"ס והרמב"ם, מגדולי מרביצי התורה בדורנו, נודע בהיכלי התורה בחידושיו החריפים והמבריקים, המליץ לתלמידיו ללמוד בסוף כל סוגיה את ההלכה הפסוקה בשולחן ערוך על הנושא המדובר, להבין מנין שאבו השו"ע, הש"ך וסמ"ע, הבית שמואל והחלקת מחוקק וכדו', את פסקי ההלכה שלהם וגם לסכם כך את הסוגיה, הלכה למעשה. "למדת את הסוגיה, עם כל דעות התנאים והאמוראים, הראשונים והאחרונים. כעת תגלה מה יצא למעשה מהסוגיה, כמו מי נפסק להלכה ומדוע. מה הם הכללים שהביאו את השו"ע לפסוק כך", אמר הגרש"מ דיסקין זצ"ל.

בסיום הלימוד מומלץ לעיין ב'עין משפט', וברמב"ם או בשו"ע, וכך תוכל לסכם את השקלא וטריא עם היוצא להלכה. הדבר יוסיף לתחושת השלימות שלך, מה שיביא נופך נוסף של גישמאק בלימוד.

האיכר מביט אל המרבד הזהוב ובמקום לשאוב ממנו כוח ועוז, עידוד ושמחה, הוא מתמלא פיק ברכיים. לא, אין לו כוח ליטול את המגל ולהתחיל לקצור

פרק שבעה עשר: היום מתחיל אתמול

נתאר לעצמנו את אותו איכר סכל. הוא עמל במשך חודשי הסתיו, חרש את שדהו הלוך וחרוש, גבר עם המחרשה על אבני נגף ועצמים שונים, ניכש את העשבים השוטים והכין את האדמה. לאחר מכן נטל זרעונים, פיזר אותם וחרש שוב. החורף הגיע, הגשמים ירדו והשקו את האדמה הזרועה וכעבור תקופה קצרה החלו לבצבץ מתוך רגבי האדמה שתילים ירוקים, קטנים ורעננים. האיכר המשיך לזבל ולהשקיע כוח ומחשבה, זיעה ועמל ביבול הצומח.

החורף חלף ותחתיו הופיע האביב. שמש חייכנית האירה על החיטה הזהובה והמתנועעת שכיסתה את השדה, שיבולים גבוהים של חיטה בשלה ומוכנה לקצירה.

האיכר מביט אל המרבד הזהוב ובמקום לשאוב ממנו כוח ועוז, עידוד ושמחה, הוא מתמלא פיק ברכיים. לא, אין לו כוח ליטול את המגל ולהתחיל לקצור. כל כך הרבה עבודה. קשה לו מדי. הוא כבר השקיע כל כך הרבה בשדה זו וכוחותיו כבר אזלו. זהו! הוא חייב לנוח, להתאורר..

אולי שנה הבאה יתחיל עם מרץ מחודש...

אל תסתכל על האיכר, הסתכל על עצמך

רק אתמול השקעת כוחות עצומים, בהבנת הגמרא, ובמהלכי הסוגיא. עמלת והשקעת, וזה לא היה קל..

היום הגיע זמן לקצור את הפירות.. אל תזניח את השקעתך הגדולה, תתחיל לקצור את הפירות ולהנות מהשקעתך

בכל פעם לפני שאתה מתחיל ללמוד את החומר של היום, חזור בקצרה על החומר הקודם, הסוגיה שלמדת ביום האתמול, עדיף לעבור במהירות בפנים הגמרא, או דרך שאלות ותשובות, או דרך סיכום הנלמד בראשי פרקים, אבל העיקר תתחיל לקצור את פירות עמלך.

..ופתאום יתברר לך שלאחר החזרה הקצרה על לימוד האתמול, הלימוד של היום יותר ברור ונהיר, ואפילו תתחיל להרגיש את 'מתיקותה של התורה'

עצה נוספת: נכון שכבר שמעת כ"כ הרבה על חשיבות החזרות, אך תחשוב היטב על התועלת שתהיה לך, והפירות שתקצור מעמלך.

אל תסתפק בלימוד פעם אחת, ולחזור עליו במחזור הבא של הדף היומי (...), אלא השתדל ועשה מאמץ לחזור על הדברים כמה שיותר קרוב למועד הלימוד הראשוני וכמה שיותר פעמים, עד שהדברים יהיו ברורים ונהירים.

החזרה תגרום לך למלא את מוחך ולבך כדי שלימודך ישאר בידך. בכך דומה החזרה לקצירה - היא קשה ומייגעת, אבל רק כך, יתמלאו אוצרותי של האיכר בתבואה שכה עמל והשקיע בה.

ובהעדר החזרה - הרי הוא כאותו איכר, שכבר השקיע והתאמץ בזריעת החיטה, עמל ויגע, אבל כשמגיעה העת בה נדרש לקצור את הפירות, משתלטת עליו העייפות והוא משאיר את כל יבולו בשדה, להתייבש ולקמול ולהיאבד.

והנה זה פלא, במקרים רבים, דווקא הבן החלש יותר הצליח הרבה יותר בלימוד ובעניינים נוספים, יותר מאחיו המוכשרים והמוצלחים. מדוע?

פרק שמונה עשר: אבינו אב הרחמן

אָבִינוּ אָב הַרְחָמָן. הַמְרַחֵם. רַחֵם עָלֵינוּ. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהִבִּין וּלְהַשְׁפִּיל. לְשִׁמְעַ.
לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד. לְשִׁמֵּר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תְלִמּוּד תּוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה:
וְהָאֵר עֵינֵינוּ

מסופר על הגאון הנודע רבי יהושע מקוטנא זצ"ל, שכשנתקשה באיזה ענין בלימודו, היה ניגש אל ארון הקודש ופרץ בבכי נסער, באמרו: "הרבש"ע נתן לנו את התורה ואין אנו מבינים" ... ומיד נתיישבו כל קושיותיו... (ימות עולם" עמ' קעז).

וכן מסופר שכשהגיעו בישיבתו של ה'חתם סופר', בתפילת שחרית לברכת "אהבה רבה", היו כל הנרות נכבים מרוב ההתלהבות שהיתה בתפילה זו, והיו שומעים את קול התפילה הזאת עד הרחוב השלישי בעיר (ספרא דמלכא, מאסף על החת"ס).

סיפר תלמיד מרן החת"ס, הגאון רבי יהודה מאדרען זצ"ל, שכמה פעמים כשהרצה החת"ס את שיעורו, כשנתקל בקושיא חמורה, אמר בדמעות שלישי: 'והאר עינינו בתורתך', וזעק מלבו הטהור: "רבנו של עולם, רחם נא על עם הארץ זקן! יש לי רצון לדעת, יש לי רצון, מה אעשה?!". וכל התלמידים געו אחריו בבכי (ספרא רבה דישראל, קח). ועל כך כתב הגאון

רבי שלמה אלכסנדר סופר זצ"ל: "כאשר באמצע לימוד של רבינו החת"ס עם התלמידים, עלו בלבו רעיונות נשגבים בחריצות נפלאה, כשטף מים כבירים ונהר היוצא מעדן - הפסיק מלימודו וגעה בתפילה 'אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקינו". הוא לא תלה את הרעיונות הנשגבים בגודל חריצותו וכשרונותיו, אלא ייחס את הכל למתנת ה', אשר אהב אותנו אהבה רבה ונתן לנו את התורה. (ספרא דמלכא, ציטוט מהקדמת 'קרית סופרים' לחידושי החת"ס על מסכת חולין).

וכנודע, ביום שרבינו הנצי"ב זצ"ל לא בכה ב'אהבה רבה', הוא לא מסר שיעור בישיבה.

דורות של תלמידים, אבות בנים ונכדים, למדו בשיעוריו בישיבה של מרן הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל וגם משפחות שלימות של כמה וכמה אחים. סיפר הגרמז"ל שבמרוצת השנים ראה משפחות של אחים שכולם מוצלחים ביותר, חוץ מבן אחד, שהיה חלש יותר מכולם, בלימוד ובהנהגה. והנה זה פלא, במקרים רבים, דווקא הבן החלש יותר הצליח הרבה יותר בלימוד ובעניינים נוספים, יותר מאחיו המוכשרים והמוצלחים. מדוע? - ביאר רבי מיכל יהודה זצ"ל: כשיש להורים בן פחות מוצלח, הם מתפללים עליו הרבה יותר משאר אחיו. לכן, בסופו של דבר, הוא מצליח יותר.

סיפר כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע, בשיחה לפני קהל עדת צאן מרעיתו: "כשהייתי בחור צעיר, התייגתי רבות להבין גמרא קשה או תוספות שהיה קשה ביותר להבנה. בזמן זה התרגלתי להניח את הקטע המוקשה עד לאחר תפילת שמונה עשרה, שאז בשעת התפילה התחננתי לבורא עולם שאזכה להבין את דברי תורתו, ואכן לאחר התפילה כשפתחתי את הגמרא, והתעמקתי שוב בדבריהם הקדושים של חז"ל, זכיתי להבנים בקלות ובנקל!"... (אספקלריה המאירה ח"א).

"מה יעשה אדם ויחכם? אמר להן: ירבה בישיבה, וימעט בסחורה. אמרו: הרבה עשו כן ולא הועיל להם! אלא: יבקשו רחמים ממני שהחכמה שלו, שנאמר כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה". (גדה ע).

בסופו של דבר הכל תלוי בתפילה, כשתתפלל על כך - תזכה לסייעתא דשמיא והצלחה בלימוד.

ומעבר לכך שהתפילות נשמעות, בפרט תפילה כזו שהיא בעצם תפילה ובקשה לפני הבורא לעשות את רצונו, הרי בנוסף אם תתפלל על מתיקות בלימוד, באופן טבעי - תעריך יותר את מתיקות התורה שבוודאי תגיע.

תם ולא נשלם

מוקד 'גישמאק'

רוצה להרגיש טעם בלימוד?

מוקד 'גישמאק בלימוד' מיועד במיוחד עבורך
צוות אברכים תלמידי חכמים, ישתדלו יחד איתך
למצוא את הדרך שגם אתה תוכל להתענג
על נועם צוף מתיקות התורה הקדושה!

1-800-20-18-17 (השיחה חינם)

או בטל. 073-768-3730

בין השעות: 7:30-10:30 בערב

מוקד הישיבה

צוות 'מוקד הישיבה' לעזרתך,
בכל ענין ונושא
בדרכך לעלות מעלה מעלה.

בכל יום בשעות הערב.

18-18-20-800-1 (השיחה חינם)

או בטל. 073-707-8388

בין השעות: 7:30-10:30 בערב